

GMINNY PROGRAM
WSPIERANIA RODZINY
W LATACH
2015 - 2017

SPIS TREŚCI

I. Uwagi ogólne	3
1. Podstawa prawna programu	3
II. Analiza aktualnej sytuacji rodzin na terenie Gminy Andrychów	3
📁👉 Sytuacja rodzin objętych pomocą OPS	5
📄👉 Wspieranie rodzin wielodzietnych	8
📄👉 Wnioski	9
III. Adresat programu	9
IV. Podmioty realizujące program	
Zasoby instytucjonalne i współpraca	11
V. Główne założenia programu	11
VI. Cel główny	12
VII. Cele szczegółowe	12
VIII. Realizacja Programu	14
IX. Źródła finansowania Programu	17
X. Ewaluacja i sprawozdawczość	17

I. UWAGI OGÓLNE

Do zadań własnych gminy określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy opracowanie i realizacja 3-letnich programów wspierania rodziny.

I.I Podstawa prawna Programu

Art.176 pkt 1, art. 179 ust.2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. Nr 149, poz. 887 z późn. zm.).

II. ANALIZA AKTUALNEJ SYTUACJI RODZIN NA TERENIE GMINY ANDRYCHÓW

W rodzinie dokonuje się najważniejsza część procesu wychowawczego, dlatego tak ważne jest zachowanie poprawnych relacji pomiędzy jej członkami. Postęp i zmiany, jakie są udziałem mieszkańców Gminy Andrychów sprawiają, że z jednej strony poprawiają się warunki życia, a z drugiej mamy do czynienia z pogłębianiem się wielu niekorzystnych zjawisk jak: bezrobocie, ubóstwo, brak poczucia stabilizacji życiowej i zawodowej, poczucie izolacji, bezradność. Czynniki te wpływają z kolei na wykluczenie społeczne osób oraz rodzin. Bardzo poważnym problemem w naszej gminie jest wyuczona bezradność, która stanowi często efekt przewlekłego pozostawania bez pracy. Długotrwałe bezrobocie szczególnie źle wpływa nie tylko na finansową kondycję rodzin, ale także na sferę psychologiczną mieszkańców. Przeżywają oni poczucie krzywdy, ciągłe doświadczanie frustracji, która sprzyja agresywnemu zachowywaniu się, często też izolacji społecznej. Są bardziej narażeni na różne choroby i popadanie w nałogi. Oczywiście jest, że ww. problemy często prowadzą do rozpadu więzi

rodzinnych, bezradności w zakresie sprawowania funkcji opiekuńczo - wychowawczej, przemocy w rodzinie, wzrostu liczby rodzin niepełnych. Kolejnym negatywnym dla rodzin zjawiskiem jest tzw. „praca na czarno” lub „umowy śmieciowe”, co często sprowadza człowieka do roli niewolnika, który dla nieco wyższej gotówki „na rękę” pracuje w stresie, często złych warunkach, w nierejestrowanym czasie, nigdy nie mając gwarancji, że otrzyma wynagrodzenie.

Duży odsetek mieszkańców gminy w poszukiwaniu pracy lub godziwszego wynagrodzenia wyjeżdża za granicę. W przypadkach migracji zarobkowych mamy do czynienia z trwałymi zmianami w strukturze rodziny, gdzie najczęściej jedno z rodziców pracuje za granicą w związku, z czym drugi rodzic przejmuje na siebie część jego roli. Wywiera to bardzo zróżnicowany wpływ na jej funkcjonowanie i trwałość rodzin. Niewątpliwie pozytywnym skutkiem migracji jest poprawa warunków materialnych, możliwość zaspokojenia potrzeb ekonomicznych. Do negatywnych konsekwencji zaliczyć należy możliwość rozbicia rodziny, osamotnienie jej członków i problemy wychowawcze z dziećmi. Techniczne osiągnięcia w zakresie środków komunikowania się nie są w stanie zastąpić osobistego, codziennego kontaktu. Transformacji ulega model migracji i sposób jej postrzegania i definiowania.¹

Ważnym determinantem jakości funkcjonowania rodziny są czynniki osobowościowe jej członków. Osobowość to zespół psychologicznych mechanizmów np. tożsamość, mentalność, potrzeby, postawy, inteligencja oraz uznawane wartości, które powodują, że człowiek jest zdolny

¹ D a r i a B e c k e r P e s t k a . R o d z i n a w o b l i c z u m i g r a c j i z a r o b k o w e j . Colloquium Wydziału nauk humanistycznych i społecznych, Kwartalnik 1 (5)/2012

do kierowania własnym życiem, a jego zachowania są zorganizowane i względnie stałe.

Według aktualnej wiedzy decydujący wpływ na kształtowanie się osobowości ma aktywność samej jednostki.

Z praktyki specjalistycznej na terenie gminy wynika jednak, że często negatywne wzorce funkcjonowania rodziny przekazywane są z pokolenia na pokolenie. Przejawiają się one w zachowaniach o charakterze nieprzystosowania społecznego, nałogach, przestępczym stylu życia, braku respektowania norm moralnych i społecznych, braku odpowiedzialności, a także zaniedbywaniu obowiązków opiekuńczo – wychowawczych.

Chociaż obserwuje się wzrost świadomości psychologicznej to w wielu przypadkach destrukcyjne wzorce są tak silne, że jednostka pomimo wielokrotnych interwencji, wsparcia i organizacji pomocy psychologicznej nie zmienia swojego sposobu funkcjonowania. W takich przypadkach konieczne są działania redukujące szkody w rodzinie, w której członkowie prezentują destrukcyjne wzorce i wpływy. Tutaj mieszkańcy mają zapewniony dostęp do poradnictwa specjalistycznego prowadzonego przez psychologa, terapeutę uzależnień, pedagoga, prawnika.

II.I Sytuacja rodzin objętych pomocą OPS

Z analizy danych dotyczących świadczeń OPS w Andrychowie wynika, że najczęstszą przyczyną korzystania z pomocy społecznej jest bezrobocie, które w największym stopniu dotyczy osób w przedziale wiekowym 45-55 lat. Poniższa tabela przedstawia liczbę osób i rodzin w podziale na poszczególne przesłanki uzasadniające przyznanie pomocy socjalnej.²

² Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Andrychowie za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2014r.

W 2014 roku z pomocy środowiskowej skorzystało 614 rodzin tj. 1583 osoby w tych rodzinach (stan na 31 sierpnia 2014r.). Dużym problemem jest kwestia bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych.

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Liczba rodzin</i>		<i>Liczba osób w rodzinach</i>
	<i>Ogółem</i>	<i>w tym na wsi</i>	
<i>Ubóstwo</i>	409	162	1002
<i>Bezrobocie</i>	374	135	1004
<i>Niepełnosprawność</i>	240	85	555
<i>Długotrwała lub ciężka choroba</i>	237	86	540
<i>Bezradność w sprawach opiek.- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego ogółem</i>	88	29	361
<i>W tym:</i> <i>Rodziny niepełne</i>	59	17	219
<i>Rodziny wielodzietne</i>	23	8	126
<i>Potrzeba ochrony macierzyństwa</i>	87	46	478
<i>W tym:</i> <i>Wielodzietność</i>	77	40	442
<i>Przemoc w rodzinie</i>	19	7	59
<i>Alkoholizm</i>	118	44	218
<i>Bezdomność</i>	44	9	48
<i>Narkomania</i>	2	0	2
<i>Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego</i>	8	5	9
<i>Zdarzenia losowe</i>	5	2	7
<i>Sytuacja kryzysowa</i>	1	1	1

W ramach realizacji ustawy z dnia 9 czerwca 2011r o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, prowadzona w gminie jest pomoc asystenta rodziny, którą mogą otrzymać rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, aby wrócić do ich samodzielnego realizowania. Do końca grudnia 2014r. z asystentami rodziny zatrudnionymi w OPS, współpracowało 45 rodzin z Gminy Andrychów. Dla porównania w 2013 roku w tym samym okresie były to 43 rodziny. Asystent zazwyczaj jest przydzielany rodzinom wieloproblemowym, tzn. że borykają się one często z bezrobociem, ubóstwem, niezaradnością życiową, samotnym macierzyństwem, a często z uzależnieniem i przemocą domową.

Poniższa tabela przedstawia przesłanki uzasadniające przyznanie pomocy w formie asystenta rodziny w latach 2012- 2014.

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Liczba rodzin w 2012r.</i>	<i>Liczba rodzin w 2013r.</i>	<i>Liczba rodzin w 2014r.</i>
Ubóstwo	15	3	5
Bezrobocie	16	3	7
Niepełnosprawność	8	2	2
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	12	11	6
Problem alkoholowy	17	5	6
Rodziny niepełne	7	5	4
Rodziny wielodzietne	9	3	5

Źródło: Sprawozdanie z działalności OPS

Ważnym ogniwem systemu międzyinstytucjonalnego wspierania rodzin wieloproblemowych jest Ośrodek Wspierania Rodziny ze Świetlicą Środowiskowo Socjoterapeutyczną, która jako placówka wsparcia dziennego zapewnia, co roku opiekę specjalistyczną 45 wychowankom. Czynna jest od poniedziałku do piątku w godz.: 12.00-18.00. Odbywają się tam zajęcia psychoedukacyjne i profilaktyczne w 3 grupach wiekowych (kl. I-IV SP, V-VI SP, I-III G), działania socjalizujące (spotkania świąteczne, artystyczne, kulinarne, itp.) oraz rozwijanie zainteresowań. OWR prowadzi cykliczne warsztaty dla rodziców z okazji Dni Rodzin, które przypadają w maju każdego roku.

II.II Wspieranie rodzin wielodzietnych

Każda rodzina, z co najmniej trójką dzieci w wieku do 18 lat (lub 25 w przypadku osób uczących się i pozostających pod opieką rodziców) może skorzystać z systemu zniżek dla rodzin wielodzietnych w ramach programu Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny. Realizowany jest on jako Gminny Program Karty Dużej Rodziny, który koordynuje Ośrodek Wspierania Rodziny, ul. Metalowców 10. Do grudnia 2014r. wydano 168 tych kart. Niniejsze działania wspierają lokalni przedsiębiorcy.

Pozostałe formy wsparcia świadczone na rzecz rodzin wielodzietnych realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Andrychowie zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, ustawą o świadczeniach rodzinnych, ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, a także innymi ustawami obligującymi do świadczenia pomocy materialnej oraz niematerialnej na rzecz rodziny.

II.III Wnioski

Z przedstawionych powyżej danych wynika, iż sytuacja rodzin stojących przed problemami, z którymi samodzielnie nie potrafią, bądź też nie są w stanie sobie poradzić wymaga systematycznych i zintegrowanych działań. Aby skutecznie wspierać rodziny w gminie Andrychów, niezbędne jest podejście interdyscyplinarne i współpraca międzyinstytucjonalna w tym działania samorządów, gdyż problemy są też wielowymiarowe. Znaczący to, że wobec tak ważnych zewnętrznych czynników, jakim jest m.in. bezrobocie, działania skierowane tylko do rodziny są niewystarczające. Winny być podejmowane lokalne działania wspierające pracodawców w tworzeniu nowych miejsc pracy oraz w uczciwych zasadach zatrudniania.

III. ADRESAT PROGRAMU

Zachowania, jakich doświadcza dziecko stanowią podstawę jego funkcjonowania w dorosłym życiu, dlatego tak niezwykle ważnym jest by w newralgicznym okresie swojego dorastania każdy człowiek miał zapewnione warunki do rozwoju i wzrostu. Właściwie funkcjonujące, zdrowe rodziny, pozwalają na lepsze funkcjonowanie społeczności lokalnej i dają perspektywę rozwoju i podniesienia standardu życia. Wspieranie i pomoc rodzinie – to jednocześnie wzmacnianie społeczności lokalnej, kształtowanie „kapitału ludzkiego”, który w przyszłości będzie tworzył społeczeństwo i wpływał na tempo jego rozwoju.

Odbiorcami Gminnego Programu Wspierania Rodziny są rodziny z terenu Gminy Andrychów, w szczególności rodziny mające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz przedstawiciele

instytucji, podmiotów, służb pracujących na rzecz dziecka i rodziny. Przewidziana praca z rodziną oraz wszelkie formy pomocy mają na celu przede wszystkim zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych rodziny, jak również aktywizację jej zasobów przy wzmocnieniu kompetencji i umiejętności.

Adresatami Programu na terenie Gminy są:

rodziny:

- bezradne i niewydolne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, zwłaszcza niepełne lub wielodzietne,
- przeżywające kryzysy (m.in. z powodu niskiego statusu materialnego, występującej ciężkiej i/lub długotrwałej choroby lub niepełnosprawności członka rodziny),
- zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej, bądź też takie, którym została odebrana lub ograniczona władza rodzicielska,
- rodziny z problemem przemocy i/lub uzależnienia,

dzieci i młodzież:

- z rodzin dotkniętych lub zagrożonych kryzysem,
- z rodzin dysfunkcyjnych,
- przejawiająca trudności wychowawcze.

IV. Podmioty realizujące program

Zasoby instytucjonalne i współpraca

Program będzie realizowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Andrychowie we współpracy z następującymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi:

Burmistrz Gminy Andrychów, Rada Miejska, Ośrodek Pomocy Społecznej, Ośrodek Wspierania Rodziny, Poradnia Psychologiczna – Pedagogiczna, szkoły, Powiatowy Urząd Pracy, Komenda Policji, Straż Miejska, Zespoły Opieki Zdrowotnej, Wojewódzki Szpital Psychiatryczny, Centrum Kultury i Wypoczynku, Sąd Rejonowy w Wadowicach, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wadowicach, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Parafie, Chrześcijańskie Stowarzyszenie Wspomagania Rozwoju Społeczności Lokalnej „TOTUS”, Andrychowskie Stowarzyszenie Trzeźwości Klub Integracji Społecznej „Watra”, Andrychowskie Stowarzyszenie Odnowy Psychiczej i Fizycznej Klub Integracji Społecznej „Światło-Nadzieja”, Polski Czerwony Krzyż, Stowarzyszenie Kół Gospodyń Wiejskich, Związek Harcerstwa Polskiego, Organizacje sportowe i kultury fizycznej, PSS Społem, Organizacje zrzeszające chorych i niepełnosprawnych: Fundacja „Promyczek”, Ośrodek Wsparcia w Rozwoju i Rehabilitacji APERIO.

V. Główne założenia programu

- I. Wsparcie rodzin z dziećmi w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo –wychowawczej.
- II. Podejmowanie działań profilaktycznych i zapobiegawczych dezintegracji systemu wewnątrzrodzinnego.

- III. Podejmowanie skondensowanych działań przez instytucje oraz stowarzyszenia działające na terenie Gminy Andrychów nakierowanych na pomoc i wsparcie rodzinom przeżywającym trudności w wychowaniu i zapewnieniu dostatecznie dobrych warunków do rozwoju i socjalizacji wzrastającego w nich pokolenia.
- I₅. Działania oparte na zasobach rodziny, ich mocnych stronach, jednocześnie w oparciu o zasadę dobrowolności.
5. Podejmowane działania nakierowane są na stopniową eliminację najczęściej występujących problemów zaburzających harmonijne funkcjonowanie rodziny takich jak: ubóstwo, bezrobocie, nieumiejętność prowadzenia gospodarstwa domowego, uzależnienia, przemoc domowa, a także brak kompetencji rodzicielskich.

5I. Cel główny

Wsparcie rodzin przeżywających trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, które w efekcie ma doprowadzić do przywrócenie zdolności prawidłowego funkcjonowania i zapewnić prawidłowy rozwój wzrastających w nich dzieci.

Realizacja celu głównego jest uzależniona od realizacji poszczególnych celów szczegółowych.

5II. Cele szczegółowe

1. Diagnoza rodzin zamieszkujących lub czasowo przebywających na terenie Gminy Andrychów:

- praca socjalna prowadzona z rodziną,
- wywiady środowiskowe,

- weryfikacja zgłoszeń dotyczących potencjalnych nieprawidłowości w środowisku rodzinnym.

2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalno-bytowych rodziny:

- przyznawanie dostępnych świadczeń materialnych i rzeczowych przewidzianych w ustawie o pomocy społecznej rodzinom spełniającym kryteria o których mowa w powoływanej ustawie,
- informowanie o zasadach przyznawania innych świadczeń socjalnych m. in. świadczeniach rodzinnych, dodatku mieszkaniowym, stypendiach szkolnych; ewentualna pomoc w ich załatwieniu,
- objęcie dożywianiem uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych,

3. Tworzenie płaszczyzny komunikacji społecznej pomiędzy rodzinami dotkniętymi lub zagrożonymi kryzysem, a innymi podmiotami społeczności lokalnej.

4. Dążenie do zwiększenia kompetencji rodzicielskich przede wszystkim w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo - wychowawczej dorosłych członków rodziny:

- objęcie rodziny wsparciem asystenta rodziny,
- informowanie o dostępnych formach pomocy specjalistycznej – pedagogów, psychologów, mediatorów, terapeutów, itp.
- zapewnienie bezpłatnej pomocy prawnej,
- zapewnienie dostępu do placówek wsparcia dziennego kompensujących braki środowiska rodzinnego np. poprzez uczestnictwo w świetlicy socjoterapeutycznej,

- organizowanie oraz zachęcanie do udziału we wszelkiego rodzaju szkoleniach i warsztatach dla rodziców,

5. Przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym, które w konsekwencji prowadzą do podejmowania przez pracowników służb społecznych działań interwencyjnych:

- regularny i systematyczny monitoring rodziny generacyjnej zagrożonej kryzysem,
- dążenie do zwiększenia świadomości rodziców na temat działań proceduralnych jakie są podejmowane w przypadku konieczności przeprowadzenia procedury zabezpieczenia dzieci oraz konsekwencji długoterminowych takich okoliczności,
- motywowanie członków rodziny do podejmowania działań mających na celu poprawę trudnej sytuacji rodziny – tj. podjęcie terapii leczenia uzależnień, przeprowadzenia mediacji, aktywnego poszukiwania pracy, itd.

6. Podejmowanie tematu świadomego planowania rodziny.

7. Realizacja działań o charakterze profilaktycznym.

VIII. REALIZACJA PROGRAMU

Zadania Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2015-2017

Sposób realizacji celów - zadań	Realizator działania/ Odpowiedzialność – finansowanie
1. Monitorowanie i diagnoza środowisk rodzinnych wymagających pomocy i wsparcia – przeprowadzanie wywiadu środowiskowego przez pracowników socjalnych i organizowanie pomocy rodzinie	Ośrodek Pomocy Społecznej

2. Prowadzenie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego dla rodzin (psychologiczne, pedagogiczne, prawne, socjalne)	Ośrodek Pomocy Społecznej (dział poradnictwa specjalistycznego)
3. Prowadzenie terapii i mediacji	Ośrodek Pomocy Społecznej, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna, Ośrodek Wspierania Rodziny
4. Praca asystenta rodziny, w tym zatrudnianie i szkolenie asystentów	Ośrodek Pomocy Społecznej
5. Zwiększenie liczby zatrudnionych asystentów rodziny do min. 3	Ośrodek Pomocy Społecznej
6. Świadczenie usług opiekuńczych	Ośrodek Pomocy Społecznej
7. Promocja i wdrożenie metody pomocy rodziny wspierającej, w tym szkolenia dla rodzin wspierających	Burmistrz Andrychowa, Ośrodek Pomocy Społecznej
8. Udzielanie dzieciom i młodzieży stypendiów szkolnych	Ośrodek Pomocy Społecznej
9. Prowadzenie zajęć specjalistycznych (socjoterapeutycznych), opiekuńczo-wychowawczych, psychoedukacyjnych i profilaktycznych w ramach działalności Placówki Wsparcia Dziennego	Ośrodek Wspierania Rodziny
10. Pomoc psychologiczna i pedagogiczna dla dzieci i młodzieży z rodzin szczególnie zaniedbanych, niepełnosprawnych, z dysfunkcjami rozwojowymi, zagrożonych niedostosowaniem społecznym w tym praca z rodziną.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
11. Prowadzenie działań rozwijających umiejętności wychowawcze skierowanych do rodziców przez instytucje oświatowe - organizacja szkoleń i spotkań mających na celu wymianę doświadczeń („grupy wsparcia”, „grupy	Szkoły, Ośrodek Wspierania Rodziny, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, organizacje pożytku publicznego

<p>samopomocowe”)</p>	
<p>12. Rozwój i wzbogacanie istniejących programów profilaktycznych i edukacyjnych mających na celu integrację rodziny oraz reintegrację rodzin wykluczonych społecznie - działania środowiskowe (spotkania rodzinne, pikniki rodzinne, kampanie, projekty).</p>	<p>Ośrodek Wspierania Rodziny</p>
<p>13. Kontynuacja cyklicznych warsztatów z okazji majowych Dni Rodziny.</p>	<p>Ośrodek Wspierania Rodziny</p>
<p>14. Realizacja programu Karta Dużej Rodziny.</p>	<p>Ośrodek Wspierania Rodziny</p>
<p>15. Wspieranie idei wolontariatu i innych form aktywności społecznej na rzecz wspierania rodziny</p>	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej, Ośrodek Wspierania Rodziny</p>
<p>16. Rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz budowania spójnego systemu wspierania rodziny – wspólne szkolenia, warsztaty, konsultacje, itp.</p>	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej, Ośrodek Wspierania Rodziny</p>

Program zakłada możliwość realizacji innych zadań niż ww. wynikających z aktualnych potrzeb danej rodziny lub środowiska lokalnego.

Koordynatorem realizacji Programu będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Andrychowie.

IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Środki finansowe na realizację niniejszego programu mogą pochodzić z:

- budżetu Gminy,
- budżetu państwa, w tym funduszy celowych,
- funduszy unijnych,
- budżetów organizacji pozarządowych,
- od sponsorów.

X. EWALUACJA I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Ośrodek Pomocy Społecznej w Andrychowie sporządza sprawozdania z zakresu realizacji programu oraz przekazuje je Wojewodzie w wersji elektronicznej z zastosowaniem odpowiedniego systemu teleinformatycznego.

W terminie do dnia 31 marca każdego roku Burmistrz Andrychowa składa Radzie Miejskiej roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny.